

Základná umelecká škola Štefánikova 20, 071 01 Michalovce

Školský vzdelávací program pre druhý stupeň Predmet : Hra na cimbale

Názov predmetu	Hra na cimbale
Ročník	štvrtý
Časový rozsah výučby	1,5 hodina týždenne
Učebný plán	č.20
Stupeň vzdelania	Druhý
Názov ŠVP	Štátny vzdelávací program ZUŠ v SR
Názov ŠkVP	Školský vzdelávací program ZUŠ, Štefánikova 20, Michalovce, Iskrenie talentov
Forma štúdia	Denná
Vyučovací jazyk	Slovenský
Spracoval	Mgr. Martin Vidiševský
Koordinátor ŠkVP	PaedDr. Alena Hersteková
Schválené dňa	25.augusta 2014

Charakteristika vyučovacieho predmetu

Žiak má už určitú hudobnú predstavivosť a preto môže začať využívať pestrosť, ktorú hra na cimbale ponúka interpretovi a recipročne- nástroj sa môže stať prostriedkom na zvyšovanie záujmu žiaka o hru. Repertoár 4. ročníka II. stupňa ponúka rôzne inštruktívne skladby, v ktorých sa môže žiak interpretačne realizovať vyjadrením rôznych pocitov a nálad aj farieb.

Ciele vyučovacieho predmetu

Zvyšovať nároky na muzikálny prejav a technickú zručnosť hry. Nadalej rozvíjať kvalitu tvoreného tónu v rozsahu celého nástroja. viesť žiakov k väčšej samostatnosti pri nácviku skladieb, riešeniu technických problémov (určovanie výmeny pedálu, striedania rúk a pod.). Pri hre tremola dosiahnuť vysokú frekvenciu úderov a dynamickú vyrovnanosť, aby znejúci tón bol plynulý a jednoliaty. Zvyšovať technickú úroveň hry akordických, diatonických a chromatických pasáží v rozsahu celého nástroja. Dostatočnú pozornosť venovať práci s pedálom. Prakticky využívať rôzne hĺbky stláčania pedálu, od hlbkej výmeny až po hru bez pedálu.

Repertoár žiaka postaviť tak, aby obsahoval žánrovo a charakterovo odlišné skladby rôznych štýlových období, pričom treba dbať na štýlovú interpretáciu. Rozvoj hudobnej pamäti podporovať študovaním rozsiahlejších skladieb.

V improvizácii sústavne zvyšovať náročnosť a rozmanitosť používaných prvkov, využívať úpravy jednoduchých skladieb písaných pre iný nástroj. Rozvíjať schopnosť sluchovej analýzy

akordického sprievodu, zvyšovať pohotovosť pri hre z listu. Sprievody ľudových piesní praktizovať formou improvizácie, využívať i transpozíciu.

Uplatňovať komornú a súborovú hru. Naučiť žiaka technike obalovania paličiek, samostatne ladieť a udržiavať cimbale.

Podľa individuálnych schopností a záujmov je možné žiakov orientovať na ľudovú alebo vážnu hudbu, pričom časť repertoáru musí obsahovať skladby z oboch žánrov.

Vzhľadom na rôzne podmienky a tým aj úroveň žiakov II. stupňa štúdia hry na cimbale učebné osnovy sú rámcové bez rozvrhnutia do jednotlivých ročníkov.

Učebné osnovy pre II. stupeň základného štúdia hry na cimbale sú určené žiakom, ktorí ukončili štúdium na I. stupni základného štúdia hry na cimbale. Študujúci, ktorí ukončili iný hudobný nástroj na I. stupni ZŠ ZUŠ a chcú pokračovať v štúdiu hry na cimbale (vekovo starší), chápeme ako žiakov I. stupňa základného štúdia ZUŠ.

Druhý stupeň základného štúdia ZUŠ žiak ukončuje záverečnou skúškou.

Vzdelávanie smeruje k tomu, aby žiaci dokázali:

- rozlíšiť spôsob tvorenia tónov pri hre legata, zdvihu, staccata, portamenta
- riešiť jednoduchú pedalizáciu, ritardando, crescendo, decrescendo
- uvoľnene sedieť pri nástroji a správne dýchať,

Kognitívna oblasť:

- plynule čítať notový zápis,
- zapamätať si krátku skladbu,
- určiť základné kontrasty v tempe,
- vysvetliť dynamiku tónov.

Afektívna oblasť:

- vystihnúť charakter danej hudobnej myšlienky v skladbe,
- zvoliť správne tempo pre interpretáciu skladby,

Psychomotorická oblasť:

- dynamicky a úderovo rozlišovať vedúci hlas, viesť žiaka k počúvaniu vlastnej hry a hudobného prejavu,
- naučiť žiaka základom akordického sprievodu, samostatnej práci s ľudovou piesňou
- základom improvizácie, súhry s iným hudobným nástrojom, hry v súbore
- pripraviť žiaka na všestranné spoločenské uplatnenie a zdokonaľiť osobitý prejav pri interpretácii.

Výchovno-vzdelávacie stratégie

Základné kľúčové kompetencie a spôsobilosti žiaka v prvom ročníku rozvíjame nasledovne:

1. Sociálno-komunikačné spôsobilosti

Vo vyučovacom predmete hra na trúbke využívame pre utváranie a rozvíjanie tejto kľúčovej kompetencie výchovné a vzdelávacie stratégie, ktoré smerujú k tomu, aby žiaci vedeli:

- kultúrne a súvisle sa vyjadrovať, používať hudobnú terminológiu primeranú veku a schopnostiam žiaka,
- aktívne počúvať, sústredene pracovať a náležite reagovať,
- uplatniť ústretovú komunikáciu pre vytváranie dobrých vzťahov so spolužiakmi, učiteľmi, rodičmi a ďalšími ľuďmi, s ktorými prichádzajú do kontaktu.

2. Spôsobilosti v oblasti matematického a prírodovedného myslenia

Výučba smeruje k tomu, aby žiaci vedeli:

- rozvíjať schopnosť objavovať, pýtať sa a hľadať odpovede, ktoré vedú k systematizácii poznatkov,
- v každodenných situáciách mať schopnosť používať modely logického a priestorového myslenia,
- objavovať, pýtať sa a hľadať odpovede, ktoré vedú k tvorivosti,
- uvedomele pracovať s rytmickým pôdorysom skladby.

3. Spôsobilosti v oblasti informačnej a komunikačnej technológie

Výučba smeruje k tomu, aby žiaci vedeli:

- využívať a počúvať digitálne zdroje.

4. Spôsobilosti učiť sa učiť sa

Výučba smeruje k tomu, aby žiaci vedeli:

- spoľahlivo a úspešne zaznamenávať a zapamätávať si informácie, spomenúť si na ne a využívať ich pri praktickej zručnosti v hre na klavíri,
- vytrvalo, iniciatívne a samostatne sa učiť a získavať informácie,
- hodnotiť informácie a využívať ich aj v medzipredmetových vzťahoch.

5. Spôsobilosť riešiť problémy

Výučba smeruje k tomu, aby žiaci vedeli:

- hľadať a využívať rôzne informácie,
- skúšať viaceré možnosti riešenia problému,
- overovať správnosť riešenia a osvedčené postupy aplikovať pri podobných alebo nových problémoch.

6. Osobné, sociálne a občianske spôsobilosti

Výučba smeruje k tomu, aby žiaci vedeli:

- uvedomovať si svoje silné a slabé stránky,
- uvedomovať si svoje práva a povinnosti a aktívne ich realizovať,
- kontrolovať vlastné konanie,
- mať zodpovednosť a schopnosť dodržiavať dohody.

7. Spôsobilosť vnímať a chápať kultúru a vyjadrovať sa nástrojmi kultúry

Výučba smeruje k tomu, aby žiaci vedeli:

- tvoriť a prijímať umenie,
- pomenovať druhy umenia, ich špecifické zákonitosti a vyjadrovacie prostriedky,
- vyjadriť svoj názor i vkus,
- ovládať základné pravidlá spoločenského kontaktu (etiketu).

Stratégia vyučovania

Pri vyučovaní sa budú využívať nasledovné metódy a formy práce:

Názov tematického celku	Stratégia vyučovania	
	Metódy	Formy práce
1. Základy hry na nástroj	<ul style="list-style-type: none"> • slovná metóda • názorná metóda • praktická metóda • reproduktívna metóda 	<ul style="list-style-type: none"> • individuálna práca na vyučovacej hodine • domáca príprava na vyučovaciu hodinu
2. Hudobno-teoretické poznatky	<ul style="list-style-type: none"> • analyticko – syntetická metóda • deduktívna metóda • informačno-receptívna metóda • problémový výklad 	<ul style="list-style-type: none"> • individuálna práca na vyučovacej hodine • domáca príprava na vyučovaciu hodinu
3. Hudobno-výrazové prostriedky	<ul style="list-style-type: none"> • reproduktívna metóda • heuristická metóda 	<ul style="list-style-type: none"> • počúvanie hudobných nahrávok a interpretácie učiteľom

Učebné zdroje

Na podporu a aktiváciu vyučovania a učenia žiakov sa využijú nasledovné učebné zdroje:

Názov tematického celku	Odborná literatúra	Didaktická technika	Materiálne výučbové prostriedky	Ďalšie zdroje
1. Základy hry na nástroj	Ľudove piesne podľa výberu	- videotechnika, CD, DVD, - zvukové pomôcky:	Ilustrácie	- internet
2. Hudobno-teoretické poznatky	Cimbalová škola podľa výberu	Prehrávač, vzorový prednes učiteľa		- knižnica
3. Hudobno-výrazové prostriedky	Cimbalová škola podľa výberu	- videotechnika, CD, DVD - zvukové pomôcky: typy nástrojov – trúbky v rôznom ladení		Internet

Obsah vzdelávania

TEMATICKÝ CELOK	KOMPETENCIE	VÝKONOVÉ ŠTANDARDY	KRITÉRIA HODNOTENIA	METÓDY A PROSTRIEDKY HODNOTENIA
1. Hra na nástroji	<p>Učiť žiaka ovládať:</p> <ul style="list-style-type: none"> Tremolo jednohlasné i dvojhlasné, pokus o jednoručné tremolo. Transpozícia jednoduchých skladieb podľa notového zápisu i na základe sluchovej predstavy. Stupnice durové a molové, tercie, sexty, oktávy v rozsahu celého nástroja. Akordy durové, molové, zmenšené, zväčšené, dominantné septakordy troj-, štvorhlasné a viachlasné, veľký rozklad akordov v rozsahu celého nástroja smerom hore i dolu Arpeggia troj-, štvorhlasné a viachlasné Nácvik a pohotovosť pri hre kadencií T-S-D7-T. Rôzne druhy sekvencií 4 až 8 tónových, chromatické sekvencie. Rozširovanie dynamickej šírky od hry ppp až po fff, tempových zmien, agogiky. 	<p>Žiak si má osvojiť:</p> <ul style="list-style-type: none"> nácvik pedalizácie tremolo Náročnejšie sekvencie hra durové a molové, tercie, sexty, oktávy v rozsahu celého nástroja. akordy durové, molové, zmenšené, zväčšené, dominantné septakordy troj-, štvorhlasné a viachlasné veľký rozklad akordov v rozsahu celého nástroja smerom hore i dolu arpeggia troj-, štvorhlasné a viachlasné hra kadencií T-S- 	<p>Žiak zvládol:</p> <ol style="list-style-type: none"> základné návyky pri hre: <ul style="list-style-type: none"> orientácia na cimbele vo väčšom rozsahu hru trojhlasných akordov rozložených s obratmi z prebratých stupníc hru skladby s uplatňovaním svojej predstavy a dynamických znamienok repertoárové požiadavky skladby podľa individuálneho plánu v triednej knihe rozsah látky na ročníkovú prehrávku- tri skladby rozdielneho charakteru 	<ul style="list-style-type: none"> práca na vyučovacej hodine domáca úloha zameraná na precvičovanie základných návykov pri hre na trúbke pochvala, povzbudenie, kritika autoevalvácia motivácia prostredníctvom úspešných žiackych vzorov triedny koncert 2x ročne, interný koncert, kultúrne vystúpenie, verejný koncert záverečná ročníková prehrávka

	<ul style="list-style-type: none"> • V improvizácii a samostatnej práci s ľudovou piesňou hrať piesne bohatšie na akordický sprievod. • Tvorba variácií. • Hra z listu - vyberať skladby, ktoré zodpovedajú individuálnym schopnostiam žiaka. • Komorná hra, hra v súbore – využívať doterajšie technické a muzikálne schopnosti žiaka. 	<p>D7-T</p> <ul style="list-style-type: none"> • rozširovanie dynamickej šírky hry ppp až po fff, tempových zmien, agogiky • improvizácia v ľudových piesňach • tvorba variácií • hra z listu • technika obaľovania paličiek • technika ladenia nástroja 		
2. Hudobno - teoretické poznatky	<p>Učiť žiaka ovládať:</p> <ul style="list-style-type: none"> • hudobnú terminológiu obsiahnutú v hraných skladbách • aplikovať nacvičené stupnice v čítaní notového zápisu 	<p>Žiak si má osvojiť:</p> <ul style="list-style-type: none"> • hudobnú terminológiu obsiahnutú v hraných skladbách • aplikovať nacvičené stupnice v čítaní notového zápisu 	<p>Žiak zvládol:</p> <ul style="list-style-type: none"> • hudobnú terminológiu obsiahnutú v hraných skladbách • aplikovanie stupníc v čítaní notového zápisu 	<ul style="list-style-type: none"> • práca na vyučovacej hodine • domáca úloha zameraná na precvičovanie hudobného zápisu • pochvala, povzbudenie, kritika • sebahodnotenie

Rozsah skúšobnej látky na absolventskú skúšku II. stupňa

stupnica dur a mol podľa vlastného výberu – stupnica v terciách, sextách, oktávach, obraty akordu, kadencia T,S,D,D7

prednesová skladba podľa výberu- G. ALLAGA: Búrka (koncertná etuda)

etuda podľa výberu Z. KAŇÁK: Sonáta pre cimbal (rukopis)

B. BARTÓK: Rumunské tance z Maďarska

Piesne G. ALLAGA: Maďarské piesne, Ľudová pieseň s variáciou

Kritéria hodnotenia absolventskej skúšky:

- plynulá hra naspamäť, v požadovanom tempe, rytme, technicky vyrovnaná, vyjadrenie obsahu skladieb, dodržanie štýlovej interpretácie, náročnosť programu zodpovedá učebným osnovám - výborný
- plynulá hra skladieb, v primeranom tempe, priblíženie sa obsahovému a štýlovému vyjadreniu skladby, hra naspamäť nie podmienkou, náročnosť skladieb zodpovedá učebným osnovám, alebo časť repertoáru je menej náročná- uspokojivý
- hra z nôt bez primeraného obsahu, štýlu, tempa, náročnosť skladieb nezodpovedá učebným osnovám - uspokojivý
- hra z nôt, nedodržanie notového a rytmického zápisu, neúplná hra skladieb alebo len časť skladby, program nezodpovedá učebným osnovám- neuspokojivý

Profil absolventa II. stupňa základného umeleckého vzdelania

Absolvent II. stupňa základného umeleckého vzdelania v hre na cimbale podáva poloprofesionálne umelecké výkony v praxi najčastejšie ako člen komorných zoskupení ľudovej, vážnej i populárnej hudby, tiež ako sólista, pozná a primerane uplatňuje technické, výrazové a vyjadrovacie prostriedky hry. Má vedomosti z dejín hudby cimbalovej literatúry, dokáže odborne vyjadriť svoj umelecký názor, pozná historické a estetické zákonitosti umenia, hudobné diela dokáže interpretovať podľa štýlových období.

Má vedomosť o harmónii, kontrapunkte, hudobných formách a hudobných druhoch, o hudobných nástrojoch, vie analyzovať hudobné diela a túto analýzu zužitkovať pri tvorbe osobitej interpretácie. Úroveň rozvinutosti kľúčových spôsobilostí, ktoré žiaci dosiahnu v závere II. stupňa základného umeleckého vzdelania, nie je ukončená.

Hudobný materiál

Etudy

- V. BRADA: Osemtaktové cvičenia (rukopis)
- G. ALLAGA: Vybrané štúdie pre cimbal
- C. CZERNY: 100 cvičení op.139 (výber)
- J. F. MAZAS: Melodické etudy I. zošit (výber – husle)
- E. H. KAYSER: Etudy pre husle (výber)
- R. KREUTZER: 42 etud pre husle (výber)
- C. CZERNY: Etudy pre ľavú ruku (výber)
- J. F. DOTZAUER: Etudy pre violoncello (výber)
- M. CARCASSI: 6 capriccií op.26 (gitara)
- F. CARULLI: Fortsdreitende Tonstucke und Geläufigkeits
- F. CARULLI: Etuden (výber)

Prednesové skladby

- L. PAPP: prednesové etudy pre cimbal
- A. DIABELLI: Allegretto
- J. M. MAZAS: 6 duet pre husle (duo)
- A. PEK: Stará pieseň (rukopis)
- A. PEK: Ekloga (rukopis)
- S. HELLER: Naliehavá prosba
- K. GYORGY: Divertimento pre cimbal
- M. PIROŠKA: Šilinko (pre cimbal a klavír)
- M. PIROŠKA: Trioly (pre cimbal a klavír)
- J. S. BACH: Dvojhlasné invencie (duo)
- J. S. BACH: Malé prelúdiá a fughety (duo)
- J. DADÁK: Chromatická etuda (rukopis)
- D. ERDELYI: Prednesové skladby pre cimbal

A. PEK: Koncertná etuda pre cimbal – chromatická (rukopis)
J. MAZOUROVÁ: Pieseň o padajúcom lístí (rukopis)
L. PAPP: 9 bagatel
B. BARTÓK: Ľudové piesne v úprave pre gitaru a flautu, 1. a 2. diel
J. S. BACH: Francúzske suity (duo)
A. PEK: Nocturno (rukopis)
V. BRADA: Adagio (rukopis)
V. BRADA: Andante (rukopis)
V. PALKOVSKÝ: Variácie na slovácku tému (rukopis)
Hudba českých loutnových tabulatur (výber)
J. LEACH: Variácie pre cimbal
J. JIRÁSEK: Praha prstami dešte (rukopis) J. MATYS: Štyri skladby pre cimbal a trúbku (rukopis)
F. JANČÍK: Rapsodietta pre cimbal a komorný orchester (rukopis)
A. HÁBA: Suita pre cimbal op. 91 (rukopis)
A. PEK: III. rapsódia pre cimbal (rukopis)
C. ERDELYI: Koncertné etudy pre cimbal
K. REINER: Tri koncertné etudy (rukopis)
Z. KAŇÁK: Sonáta pre cimbal (rukopis)
M. FARKAŠ: Trávička zelená – variácie pre cimbal a ľudový orchester (rukopis)
J. MÓŽI: Bodaj by vás – variácie pre cimbal a ľudový orchester (rukopis)
J. MÓŽI: Rumunský tanec pre cimbal a klavír (rukopis)
M. FARKAŠ: Tancuj, tancuj, - variácie pre cimbal a ľudový orchester (rukopis)
G. ALLAGA: Búrka (koncertná etuda)
J. B. BESARDA: Lutnové skladby starej Levoče (LA FOLIE espagnole)
M. GIULLIANI: Variácie na tému G.F. Händla
A. DIABELLI: 7 prelúdií
M. GIULLIANI: Andantíno zo Sonáty Cdur
V. F. BYSTRÝ: Fialka
V. MONTI: Čardáš (duo)
J.A. BENDA: Sonatína a mol
P. EBEN: Zvony pred usnutím
T. TÓTH Ida: Regezene cimbalomra (cimbalová stará hudba)

F. TÁREGA: Lagrima
Š. CZIKÓŠ: Východoslovenské karičky pre cimbal a ľudový orchester
J. DADÁK: Pozdravy z Beskyd (rukopis)
B. BARTÓK: Rumunské tance z Maďarska
A. PEK: Preludium (rukopis)
L. DANIEL: Capriccio (rukopis)
A. PEK: Sonety 1,2,3,4 (rukopis)
Z. GYORE: Pastierske piesne z oblasti Tisy
V. KUČERA: cyklus skladieb Spektrum
J. MAZOUROVÁ: Prelúdium a Toccatína I. a II.
R. ZAPLETAL: Invencia (rukopis)
J. ČECH: Čardáš pre cimbal a ľudový orchester
J. MAZOUROVÁ: cyklus Lesní cestou (rukopis)
J. DADÁK: Za našima humnama

